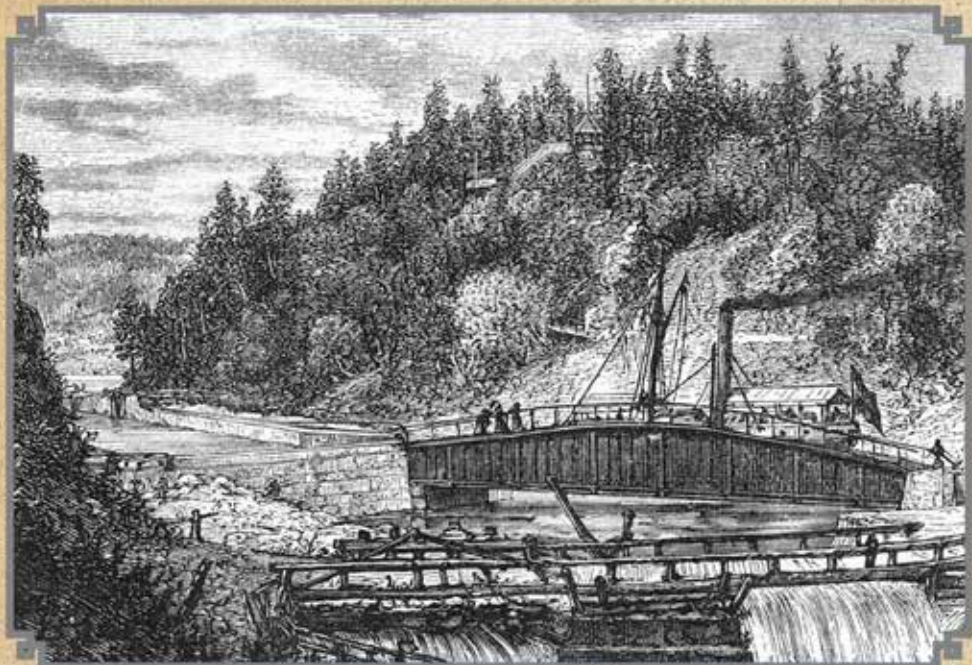

Akvedukten i Håverud

Återutgivning av text från 1883

En publikation från
e-boksbiblioteket.se

Akvedukten
i Håverud
– Återutgivning av text från 1883

Redaktör Mikael Jägerbrand

ISBN 978-91-7757-408-8

Copyright © 2017 Mikael Jägerbrand / Virvelvind Förlag, Lysekil.
Den här e-boken ges ut av E-boksbiblioteket Förlag (imprint)

Mer info: www.e-boksbiblioteket.se

Förord

I den här e-boken får du veta mer om ett av Sveriges mest nyskapande byggnadsverk - akvedukten i Håverud i Dalslands kanal.

Du får en kortfattad beskrivning av planerna och de ingenjörer som låg bakom dem.

När den här texten skrevs det få svenskar som hade besökt den nybyggda kanalen eftersom det var dyrt och krångligt att resa.

Akvedukten var en mycket viktig kommunikationsled mellan Sverige och Norge under en tid när de båda länderna utgjorde en union.

Den här texten publicerades ursprungligen år 1883 i tidskriften "Läsning i hemmet för hvar dag i året. Illustrerad svensk familjebok" med rubriken "Akvedukten vid Håfverud". Texten publicerades anonymt.

Eftersom den här texten skrevs på 1800-talet så innehåller den mått, ord och personer som inte är så bekanta i dag. Därför har vi kompletterat originaltexten med en kortfattad ordlista.

Skildring av akvedukten i Håverud

Den här texten publicerades ursprungligen år 1883 i tidskriften "Läsning i hemmet för hvar dag i året. Illustrerad svensk familjebok" med rubriken "Akvedukten vid Håfverud". Texten publicerades anonymt.

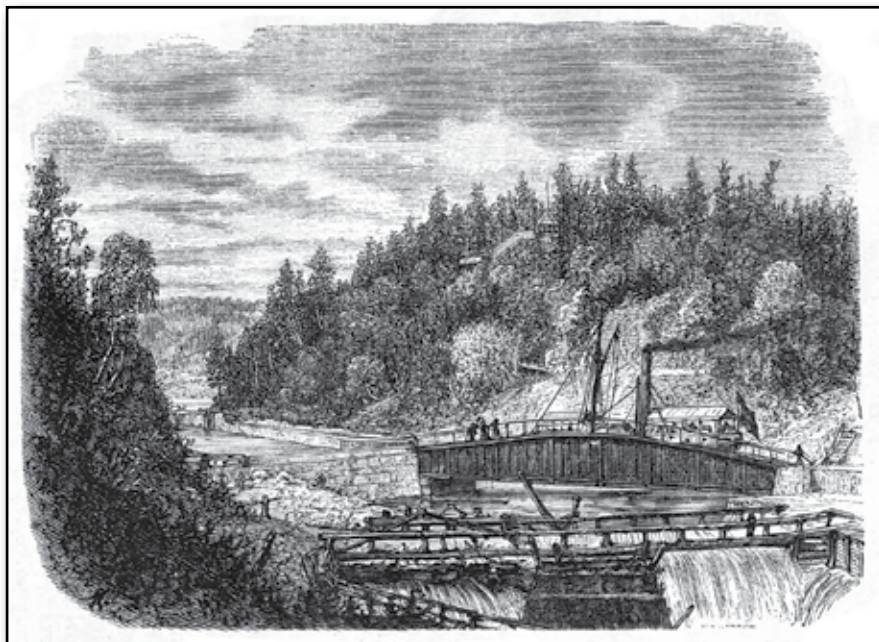
Redan för mer än hundra år sedan väcktes förslag om att vattendraget från Köpmannebro, beläget 5 mil norr om Venersborg invid Venern, skulle upprensas till sjön Stora Lee. Det stora kanalföretaget genom Dalsland upp mot norska gränsen kom emellertid då ej till utförande. År 1842 anlades en kanal mellan sjöarne Ånimmen och Ärr, och redan länge hade undersökningar om åtskilliga kanalarbeten på »Dal» pågått, då slutligen under landshöfding Bergmans tid en af majoren D. W. Lilliehök uppgjord plan jemte kostnadsförslag för en kanalisering af vattendragen mellan Wenern och Stora Lee blef föremål för de båda statsmakternas pröfning, ehuru anslag då ej beviljades. Major Lilliehöoks förslag upptogs sedermera af Bergmans efterträdare såsom landshöfding i Elfsborgs län, grefve *Eric Sparre*, hvilken med sin vanliga ihärdighet och sin utomordentliga energi bragte den sedan hundra år ventilerade planen om

direkt sjökommunikation mellan Wenern och Stora Lee till utförande. På grund af en vid 1862—63 årens riksdag aflåten nådig proposition beviljades af Rikets Ständer *en million riksdaler*; öfversten frih. Nils Ericson öfvertalades att »låna sitt snilles outtömliga utvägar» åt företaget, och mellan Wenern och Stora Lee öppnades, i sept. 1868, en farled, som framgår genom de mest pittoreska trakter och som omfattar en mängd arbeten och olika kommunikations-delar. Bland de märkligaste af dessa är det snillrika arbetet vid *Håfverud*, der öfverste Ericson medelst en 122 fot lång och 15,5 fot bred aqvedukt, ledt kanalen *öfver* det dervarande brusande vattenfallet. Då man är midt i denna *jernaqvedukt*, hvilken hänger der, inpassad i graniten, öfver den vildt brusande forsen, som väl icke kunnat öfvervinnas, men hvars välde dock blifvit på ett snillrikt och storartadt sätt paralyseradt, framställer sig för ögat den mest imponerande tafla: den hvita, skummiga forsen och der nedom det mellan klippan framqvällande, af dess stupande väggar beskuggade, till utseendet kolsvarta vattnet; på ena sidan om kanalbanken det vildt brusande vattenfallet och på den andra, helt nära och jemnlöpande med fallet, den utsprängda kanalen med sin öfversta sluss, hvilken bildar en trubbig vinkel mot aqvedukten, hvarifrån man derjemte har den allravackraste utsigt så väl nedåt Håfverud och Upperud, som upp mot sjön Åklången, så smal, att den snarare liknar en elf, än en sjö, samt slutligen straxt *under* oss den »tämjda våg», skummande af raseri öfver att hafva blifvit på detta sätt *öfvervunnen*. Allt är här naturskönt, konstmessigt och storartadt!

Utmed de här med ett gigantiskt arbete anlagda fyra slussarne äro trottoirer på sidorna utsprängda i klippan, och i dess vägg var det som Konung Carl den XV, den 19:de September 1868, med en

blyertspenna tecknade sitt namn, hvilket sedan uthöggs i bergväggen. Denna inristning i granitväggen, som utgjorde från konungens sida den egentliga invigningsakten för *Dalslands kanal*, skedde vid det klaraste solsken och i närvaro af en talrik skara allmoge, som samlat sig för att »få se kungen», och helsa honom välkommen till denna del af Dalsland, genom hvilket landskaps nordliga del ingen svensk konung färdats sedan jemt 150 år, då Carl XII begaf sig till Nössemarken och Klemarka m. fl. ställen på Dal, och uppehöll sig der under sina operationer mot Norge, år 1718.

Carl XII hade i dessa aflägsna bygder brutit den ännu synliga militärväg, på hvilken han i spetsen för en krigshär gick att eröfra ett konungarike, men vann döden; Carl XV blef det förunnadt att på fredlig köl beträda den, i fredens, handelns och industriens tjänst, med snillets och vetenskapens tillhjälp utförda väg, som nyssnämnde septemberdag förde honom till sitt utan svärds slag förvärfvade, *andra rike*. En ny förbindelse med brödrafolket var således genom Dalslands kanal öppnad, och en af dess glanspunkter är onekligen — akvedukten vid Håfverud.

Aqvedukten vid Håverud.

Viktiga ord och personer

Bergman, Bengt Carl.

[1805–1879] Svensk polis och landshövding. Började karriären inom militären men blev senare polischef i Stockholm. Tjänstgjorde som landshövding för Älvsborgs län från 1851 tills 1858.

Ericson, Nils.

[1802–1870] Svensk ingenjör. Hans äldre bror är en av Sveriges mest kända uppfinnare, John Ericsson. Nils Ericson var delaktig i de flesta av Sveriges stora kanalbyggen: Göta kanal, Dalslands kanal, Ströms kanal och Trollhätte kanal. Blev osams med sin bror John när han tog bort ett "s" ur efternamnet Ericsson och alltså blev Ericson. Göteborgs centralstation för bussar, Nils Ericsons-terminalen är döpt efter honom.

Fot.

Längdmått. En fot motsvarar 29,6 cm.

Carl XII.

[1682–1718] Svensk kung från 1697 tills sin död år 1718. Tillbringade större delen av sin regeringstid i strid. Är kanske mest känd för det svenska nederlaget i slaget vid Poltava. Dödades

av en norsk kula under belägringen av Fredrikstens fästning år 1718. Efter Karl XII:s död tappade Sverige sin roll som stormakt.

Carl XV.

[1826–1872] Kung över Sverige och Norge från 1859 till sin död 1872. Regerade under namnet Karl IV i Norge. Under hans tid vid makten försämrades relationen kraftigt till Norge. Hans namn skrivs i dag Karl XV.

Lilliehöök, David Wilhelm.

[1806–1877] Svensk militär. Tjänstgjorde först som major och senare som chef för Väg- och Vattenbyggnadskårens västra distrikt. Är i dag mest känd för sina planer för dragningen av Dalslands kanal.

Sparre, Erik.

[1816–1886] Svensk jurist, politiker, landshövding och greve. Var riksdagsledamot under större delen av sitt liv, från 1844 tills 1886. Tjänstgjorde som landshövding i Älvsborgs län från 1858 tills 1886. Gjorde stora insatser för västsvenska järnvägsbyggen och för skapandet av Dalslands kanal.

Fler böcker: E-boksforlaget.se

Om du gillar e-böcker om historia så kommer du att gilla utbudet hos E-boksforlaget.se

Här kan du söka bland e-böcker från flera olika förlag om en rad olika ämnen, bland annat historia och arkeologi.

Alla titlarna går att hitta hos de flesta e-bokhandlare, i iTunes samt på många bibliotek.

Här är några exempel på titlar:

Klassiska deckare

- "Sherlock Holmes: »Gloria Scott»"
- "Sherlock Holmes: Beryllkronan"
- "Sherlock Holmes: De fem apelsinkärnorna"
- "Sherlock Holmes: De rödhårigas förening"
- "Sherlock Holmes: Den avhuggna tummen"
- "Sherlock Holmes: Den blå karbunkeln"
- "Sherlock Holmes: Den försvunna brudgummen"
- "Sherlock Holmes: Den försvunna kapplöpningshästen"
- "Sherlock Holmes: Blodbokarna."
- "Sherlock Holmes: Det spräckliga bandet."
- "Sherlock Holmes: Den grekiske tolken"
- "Sherlock Holmes: Musgraves ritual"
- "Sherlock Holmes: Det gula ansiktet"
- "Sherlock Holmes: Det hemlighetsfulla mordet vid skogssjön"
- "Sherlock Holmes: Den hemlighetsfulle patienten"
- "Sherlock Holmes: Börsmäklarens biträde"
- "Sherlock Holmes: En skandal i Böhmen"
- "Sherlock Holmes: Krymplingen"
- "Sherlock Holmes: Lorden och hans rika amerikanska brud"
- "Sherlock Holmes: Mordet i Reigate"
- "Sherlock Holmes: Tiggaren med den kluvna läppen"

Arkeologi

- "Solgudens yxa och Tors hammare"

- (1899)
- "Hällristningarnas ålder" (1869)
- "Feniciska kolonier i Skandinavien" (1875)
- "Hällristningar på Kinnekulle" (1892)
- "Forntidens perioder" (1892)
- "Hur gamla är hällristningarna?" (1869)
- "Bohusläns bygdeborgar" (1909)
- "Bohuslänska hällristningar" (1879)
- "Fynden i Troja" (1878)
- "Förbindelse mellan Skandinavien och vestra Europa före Kristi födelse" (1889)
- "Svear och götar under folkvandringstiden" (1905)
- "Husaby kyrka" (1899)
- "Hällristningarna i Järrestad" (1881)
- "Nordens fartyg från hednatiden" (1872)
- "Anmärkningar rörande figurteckningar från forntiden" (1842)
- "Grafkistor af klufna och urhålkade stockar" (1894)
- "Den svenske solguden och den svenske Tyr" (1906)
- "Skånska fornminnen" (1853)
- "Ölands fornminnen" (1874)
- "Tors hammare" (1872)
- "Våra fornminnen – vad de lära oss" (1916)
- "Sveriges fasta fornlämningar från hednatiden" (1901)
- "Förstörda fornminnen i Bohuslän år 1924"

Djur & natur

- "Svenska djur i folktron" (1898)

- "Skäggets historia" (1893)
- "Kattens kulturhistoria" (1882)
- "Djurens sömn" (1889)
- "Katten i forntida Egypten" (1889)
- "Ett dygn på månen år 1870"
- "Orkidéernas historia" (1894)
- "Blomsterspråket" (1888)
- "Sveriges hundraser" (1880)
- "Guide till biskötsel" (1885)

Kulturhistoria

- "Midvinterns solfest" (1894)
- "Julen på 1870-talet – Skildringar och illustrationer i svenska tidskrifter"
- "Om julens härkomst" (1899)
- "Julen i Skåne på 1820-talet"
- "Nyaste och tillförlitligaste Drömboken" (1918)
- "1870-talets bästa tips för frisyr och utseende"
- "Lyxens historia" (1870)
- "Gaffelns historia" (1889)
- "Kanalbyggen på planeten Mars" (1888)
- "Vårt solsystem" (1878)

Resor

- "Ett besök i Venedig år 1878"
- "Strandgatan i Visby år 1879"
- "Resa på Dalslands kanal år 1877"
- "Nyköpings slott" (1877)
- "Ett besök i Marstrand år 1882"
- "Min resa i Blekinge och Kalmar år 1854"
- "Resor med luftballong år 1873"

- "Runlejonet i Venedig" (1871)
- "En utflykt på Mälaren år 1871"
- "Skildring af Vestergötland år 1882"
- "Kalmar slotts historia" (1880)
- "Ett besök i Södertälje år 1881"
- "En färd på Donau år 1882"
- "Ringmuren i Visby" (1874)
- "Fredrikstens fästning och Karl XII" (1879)
- "Petras helgedomar" (1921)
- "Ett besök i Boxholm år 1885"
- "Ett besök i Roms katakomber år 1870"
- "Skildring av Riseberga klosterruiner" (1874)
- "Borgholms slottsruin" (1878)
- "Rundtur i södra Frankrike år 1880"
- "Ett besök på Djurgården sommaren 1868"
- "Sigtunas tidiga historia" (1872)
- "Helgeandskyrkan i Visby" (1878)
- "Norrköpings historia" (1871)
- "Ett besök i Waxholm år 1870"
- "Vadstena slott" (1875)
- "Skildring av Island" (1870)
- "Besök på Gripsholms slott år 1895"
- "Ett besök i Rom år 1870"
- "Besök på Helgoland år 1874"
- "Guide till Uppsala år 1875"
- "Kyrkoruinen S:t Katarina i Visby" (1877)
- "Gripsholms slott" (1877)
- "Ett besök i Strängnäs år 1874"
- "Ett besök i Visby år 1906"
- "Bohus fästning" (1869)
- "Ett besök i Ystad år 1872"

Svensk geografi

- "Märkliga orter i Sverige" (1883)
- "Skildring av Värmland år 1882"
- "Skildring av Dalälven år 1876"
- "Skildring av Ångermanland 1882"
- "Skildring av Bohuslän år 1882"
- "Skildring av Dalsland år 1882"
- "Skildring av Närke år 1882"
- "Skildring av Öland år 1882"
- "Skildring av Stockholm år 1882"
- "Skildring av Västmanland år 1882"
- "Skildring av Härjedalen år 1882"
- "Skildring av Gästrikland år 1882"
- "Skildring av Jämtland år 1882"
- "Skildring av Göteborg år 1882"
- "Skildring av Halland år 1882"
- "Skildring av Blekinge år 1882"
- "Skildring av Gotland år 1882"
- "Skildring av Södermanland år 1882"
- "Skildring av Östergötland år 1882"

Vikingar

- "Vikingatidens Lund och Birka" (1909)
- "Jomsvikingarnas saga" (1888)
- "Fyndet av vikingaskeppet i Gokstad år 1880"
- "Hervars och Hedreks saga" (1888)
- "Carl Larssons Uppsala-tempel" (1908)
- "Sagan om Ragnar Lodbrok och hans söner" (1880)
- "Sverige och vikingafärderna västerut" (1924)